

GROOTS IN BOUWEN MET HOUT

Het moet en kan slimmer

Om tot een kwalitatieve verbetering in de huisvestingsopgave te komen is het nodig om anders naar processen te kijken. Nu stranden ambities vaak door een traditionele aanbestedingsvorm die onvoldoende vrijheid geeft voor duurzame innovaties. De Groot Vroomshoop en SeARCH architecten over passie en samenwerking.

Het Epos
Foto: Ossip van Duivenbode

Tijd dus voor een goed gesprek met manager commercie bouwsystemen van De Groot Vroomshoop Rogier Adriaansen en architect/medeoprichter Bjarne Mastenbroek van SeARCH. Rogier: “Er ligt een enorme opgave in het onderwijs; het bestand is technisch en functioneel verouderd en moet verduurzaamd worden. Daarnaast transformeert de samenleving en zijn overheden en marktpartijen bezig om nieuwe adaptieve concepten te ontwikkelen. Maar met de traditionele wijze van aanbesteden gaan we onze doelen niet halen en dat geldt ook voor de klimaatdoelen. We zien wel een stijgende vraag naar bouwen in hout en conceptuele bouwmethodieken. Ons credo is *Groots in bouwen met Hout* omdat we nog meer impact willen maken op de versnelling van de circulaire economie en de noodzakelijke reductie van het primaire grondstoffenverbruik in Nederland. Hout is namelijk het enige bouw materiaal dat van nature groeit. Bovendien kun je heel mooi in hout bouwen. Dit doen we al sinds 1927. Dus we draaien al wat

jaartjes mee. Het is zo jammer dat alle partijen, zoals overheid, gemeenten, schoolbesturen en architecten in de keten van onderwijshuisvesting dezelfde doelen qua duurzaamheid nastreven, de technische oplossingen op de plank liggen, maar het toch lastig blijft om echt impact te maken, omdat we blijven hangen in de traditionele manier van aanbesteden.”

CONCEPTUELE BOUWER

Rogier verder: “Wij zijn een conceptuele bouwer en werken met gestandaardiseerde bouwsystemen, zoals het circulaire bouwsysteem Festing of ons houten modulaire en adaptieve bouwsysteem Modulinn, dat we samen met SeARCH hebben ontwikkeld. Onze concepten hebben een permanente kwaliteit en voldoen aan de eisen van frisse scholen. In de praktijk combineren we onze Bouwsystemen altijd met maatwerk. De specifieke, architectonische invulling, indeling, materialisering en gevelafwerking en we zorgen voor een geweldige uitstraling. Dat maakt dat elke onderwijsvisie heel goed vertaald kan

De Verbeelding
Foto: Egbert de Boer

Klein Amsterdam
Foto: Egbert de Boer

worden in onze manier van bouwen, waarbij een toekomstbestendige huisvesting het uitgangspunt is. Naar onze visie is een duurzame school ook adaptief en kan mee bewegen met een veranderend leerlingental en onderwijsconcept.”

INTELLIGENT GEBRUIK

Architect en oprichter van SeARCH Bjarne Mastenbroek knikt: “We zijn ons bewust van de schaarste aan grond en geloven in een intelligent gebruik van duurzame materialen. Daarom werken we in onze projecten graag met hout; meer dan de helft van onze projecten zijn biobased, duurzaam en van hout gemaakt. We proberen elke opdrachtgever te overtuigen zoveel mogelijk weg te blijven van beton en staal. Met hout maak je ook een prettig binnenklimaat. Een mooi voorbeeld waarbij wij het ontwerp hebben gedaan en De Groot Vroomshoop de engineering, is de tijdelijke school Klein Amsterdam. Dat is een duurzame variant van permanente kwaliteit voor tijdelijke schoolhuisvesting en een prachtige ontwikkeling in modulaire bouw. De wijk ontwikkelt zich en het gebouw kan mee ontwikkelen, afhankelijk van de behoefte. Het is bovendien een open, warm en uitnodigend gebouw geworden, met naast lokalen en leerpleinen, een prachtig atrium en de mogelijkheid om plug in extra functies toe te voegen. De omvang van een module past op een standaard vrachtwagen, waardoor het transport naar een volgende locatie eenvoudig te regelen is. Het tweede modulaire project was Epos in Rotterdam Zuidwijk; eigenlijk een vervolmaking van Klein

“Door samen te werken ontstaan originele, innovatieve en onverwachte ontwerp-oplossingen”

Amsterdam. Veel sjieker en zonder kinderziektes. Ook daar hebben wij weer De Groot Vroomshoop voorgesteld. Door met prefab modules te werken, is de bouwtijd tot een minimum beperkt en hebben we samen een volledig nieuw schoolgebouw in enkele maanden gerealiseerd. Het heeft twee vleugels en gestapelde houten klaslokalen om de gymzaal en het centrale atrium. De multifunctionele brede trap doet de ene keer dienst als tribune, de andere keer als podium of gewoon als informele ontmoetingsplek tijdens de schooluren. Op de begane grond liggen verder een mediatheek, de kookstudio en twee grote klaslokalen die elk opgedeeld kunnen worden in kleinere units.” Rogier: “Met Epos wonnen we de Nationale houtbouwprijs 2021, vanwege de geslaagde modulaire houtconstructie.”

INTEGRAAL AANBESTEDEN

Rogier: “Wij hebben eigen ontwerpers en constructeurs en het liefst werken wij met vaste partners, zoals met SeARCH. Juist omdat je veel samenwerkt ontstaat een goede mix tussen de vertaling van de onderwijsvisie in een ontwerp en het conceptueel bouwen. Wij zijn voorstander van een integrale aanbesteding en een Design and Build uitvraag. Dan zitten we meteen aan tafel en kunnen het beste team selecteren.” Bjarne reageert: “Ondanks onze goede samenwerking is dat voor mij toch de minst ideale vorm, hoewel het voor de modulaire houten scholen goed heeft gewerkt. Ik werk uit principe niet onder een aannemer, omdat die een ander belang heeft, net als overigens die ▶

Klein Amsterdam
Foto: Egbert de Boer

Het Epos
Foto: Ossip van Duivenbode

De Verbeelding
Foto: Egbert de Boer

risicodragende turn-key aanbestedingen, waar veel te veel aan de strijkstok van de begeleidende partijen blijft hangen. Ik vind een onafhankelijke rol van de architect principieel de juiste vorm en dus de juiste volgorde, waarbij wij in afstemming met de opdrachtgever en gebruikers een ontwerp maken dat vervolgens in de markt wordt gezet. Dat lijkt traditioneel, maar wordt wat mij betreft weer heel actueel. Engineering te vroeg in een proces is killing voor het ontwerp. In Zweden zie ik dat de architect zijn leidende rol heeft verloren en een paar aannemers alles bepalen. Het gevolg is allemaal eenheidsworst. Natuurlijk zie ik ook dat we steeds meer in prefab bouwen en het dan logischer is om in een vaste combinatie architect en aannemer te ontwerpen en te bouwen. Als je in die ontwikkeling na het ontwerp weer moet aanbesteden kost dat

veel tijd en verlies van kwaliteit. Het werkt veel beter en goedkoper om een eerder uitgeengineerd bouwsysteem met dezelfde partijen te realiseren. Dat past ook heel goed bij het bouwen in hout.”

GROTE OPGAVE

Rogier verder: “Ik ben het deels met je eens Bjarne, maar wanneer ik kijk naar de laatste aanbestedingen dan is 80% traditioneel aanbesteed en blijft de gewenste duurzame versnelling uit. We zien nog een onbekendheid bij opdrachtgevers over de voor- en nadelen van de verschillende contractvormen. De gemeente stelt een budget beschikbaar, het schoolbestuur bedenkt als bouwheer een plan, huurt een adviseur in en vervolgens wordt een architect geselecteerd en aanbesteed. Binnen dat systeem heeft elke partij binnen de keten een eigen belang en ligt er geen integrale afweging vooraf. Wij schrijven vaak niet eens in, omdat we vaak pas in de DO-fase mogen aanhaken en de belangrijke keuzen daarvoor al gemaakt zijn. Dan wil een opdrachtgever wel een houten gevel, maar is het concept niet modulair en circulair. Als we echt een verschil willen maken dan moeten we ook zorgen dat de aanbestedingsvormen passend zijn. Als je al vanaf de visiefase met een helder bouwconcept werkt kun je veel meer voordelen halen, op het gebied van flexibiliteit, bouwsnelheid en lagere kosten. Ik zie overigens wel dat een aantal gemeenten begint te bewegen, zoals Amsterdam met het Innovatiepartnerschap Schoolgebouwen, waar het eerste project Circlewood gerealiseerd wordt. Het Hof van Twente heeft ook innovatief aanbesteed vanuit een mooie ambitie. Dat heeft twee circulaire IKC's opgeleverd, waarbij het regionale bedrijfsleven werd uitgedaagd om mee te innoveren. Wij zijn nu betrokken bij het Kindplein West in Ommen. De uitvraag was: vertaal onze onderwijsvisie in een modulair en circulair gebouw en doe een ontwerpvoorstel. Daar kwamen wij als beste uit. Het is voor 60% een vast concept en voor 40% maatwerk. Of de Performance Factory in Enschede. Daar bouwen we 185 woonstudio's, acht lagen modulair in hout en rollen er tien appartementen per week uit de fabriek. Kortom; elke aanbestedingsvorm biedt kansen, mits we als bouwheer maar in de planfase betrokken worden. Dat vraagt om een meer innovatieve vorm van aanbesteden. Mijn oproep is dus om vooraf niet alles dicht te timmeren door in een traditionele manier van denken te blijven hangen. Maak gebruik van de creativiteit van de architect en marktpartijen. Ga vooral in gesprek, maak gebruik van de mogelijkheden voor een dialoofase of marktconsultatie. Technisch is het allemaal al mogelijk.”

Kijk voor meer informatie op www.degrootvroomshoop.nl of www.search.nl